

Valtuustoaloite: Rakenteellisten puutteiden tunnistaminen ja korjaaminen lasten palveluissa

Aloitteen tavoitteena on vahvistaa lasten oikeuksien toteutumista, parantaa viranomaistoiminnan laatua ja lisätä luottamusta Pohteen palveluihin. Rakenteellisten ongelmien tunnistaminen ja korjaaminen palvelee sekä asiakkaita että henkilöstöä, jolloin toteutamme paremmin hyvää hallintoa.

Pohteella tuotetaan vaativia lastensuojelun, terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palveluja, joissa käsitellään lasten perus- ja ihmisoikeuksien kannalta erityisen herkkiä asioita. Näissä palveluissa korostuvat viranomaisten velvollisuus noudattaa lakia, hyvän hallinnon oikeusperiaatteita (kuten yhdenvertaisuus- ja objektiviteettiperiaate) sekä lasten edun ensisijaisuutta.

Eri yhteyksissä on noussut esiin huoli siitä, että Pohteen käytännöissä saattaa olla rakenteellisia puutteita, jotka voivat vaarantaa asiakkaiden - erityisesti lasten - oikeusturvan. Kyse ei ole yksittäisistä virheistä, vaan menettelytavoista. Täten voidaan puhua järjestelmätason ongelmasta, mikä on syytä ottaa vakavasti ja tehdä pikimmiten korjaavia toimenpiteitä.

Alla olevia kokonaisuuksia on syytä tarkastella ja tehdä tarvittavia muutoksia, jotta lasten perus- ja ihmisoikeudet, laki, hyvän hallinnon oikeusperiaatteet sekä lasten edun ensisijaisuus toteutuvat mahdollisimman hyvin.

Tarkasteltavat kokonaisuudet:

1. Lastensuojelun palvelutarpeen arviointi

Onko palvelutarpeen arviointi tehty lastensuojelulain edellyttämällä tavalla, määrärajoissa ja tosiasiallisesti ennen päätöksentekoa? Toteutuuko arviointi monialaisena ja lapsen edun mukaisena vai perustuuko se yksipuoliseen tietoon? Dokumentoidaanko arvioinnin perusteet riittävän läpinäkyvästi?

2. Ilmoitusvelvollisuuksien toteutuminen

Toteutuuko lastensuojelulain 25 §:n mukainen velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille tilanteissa, joissa on viitteitä lapseen kohdistuneesta väkivallasta tai vakavasta kaltoinkohtelusta? Dokumentoidaanko päätökset ilmoituksen tekemisestä tai tekemättä jättämisestä asianmukaisesti?

3. Objektivisuus ja puolueettomuus viranomaistoiminnassa

Noudatetaanko hallintolain 6 §:n mukaista yhdenvertaisuus- ja puolueettomuusperiaatetta? Perustuvatko asiakas- ja potilasasiakirjat todennettaviin tietoihin vai tulkintoihin ja oletuksiin? Varmistetaanko, etteivät viranhaltijat ylitä toimivaltaansa esimerkiksi lääketieteellisten tai oikeudellisten arvioiden osalta?

4. Lapsen kuuleminen

Toteutuuko lapsen kuuleminen aidosti, kehitystason mukaisesti ja ilman painostusta? Kirjataanko lapsen omat näkemykset selkeästi ja erillään aikuisten tulkinnoista? Huomioidaanko lapsen kertomukset tosiasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon päätöksenteossa?

5. Monialaisen yhteistyön toimivuus

Yhdistetäänkö lastensuojelun, terveydenhuollon ja koulun tiedot systemaattisesti kokonaisarvioksi? Estävätkö rakenteet tai käytännöt tiedon asianmukaisen hyödyntämisen lapsen edun mukaisesti?

6. Tietosuoja ja rekisterinpitäjän vastuu

Toimiiko asiakas- ja potilastietojen oikaisumenettely tosiasiallisesti? Tehdäänkö oikaisut sisällöllisesti vaikuttavina vai jäävätkö ne kosmeettisiksi? Onko rekisterinpitäjän vastuut ja muutoslokikäytännöt selkeästi määritelty ja niitä noudatetaan?

Täten esitän, että Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue:

1. Käynnistää riippumattoman selvityksen lastensuojelun, terveydenhuollon ja tietosuojamenettelyjen rakenteellisista puutteista edellä kuvatuissa kokonaisuuksissa. Selvityksen pohjalta laaditaan konkreettinen toimenpidesuunnitelma.
2. Arvioi ja yhtenäistää ohjeistukset, jotka koskeva palvelutarpeen arviointia, ilmoitusvelvollisuuksia, lapsen kuulemista, asiakirjojen laatimista ja oikaisua.
3. Vahvistaa yhteistä ymmärrystä koulutuksen ja seurannan keinoin, jotta viranhaltijat toimivat selkeästi toimivaltansa puitteissa ja huomioivat lasten oikeudet asianmukaisesti.
4. Raportoi aluehallitukselle selvityksen tuloksista sekä konkreettisista korjaavista toimenpiteistä ja aikataulusta.

Aloitteen tavoitteena on varmistaa, että Pohteen palveluissa lasten oikeudet, hyvä hallinto ja viranomaistoiminnan laatu toteutuvat johdonmukaisesti koko hyvinvointialueella.

16.2.2026

Susa Vikeväkorva

Aluevaltuutettu (vihr.)